ВЕРА КОЈА ОТВАРА ВРАТА

Епископално-англиканско хришћанство, слобода савести и заједница за Србију и Балкан

Књижица о предању, Јеванђељу, црквеној самосталности и хришћанском гостопримству

Београд · октобар 2026.

РЕЧ ЧИТАОЦУ

Ова књижица настаје из једног једноставног уверења: човек не мора да бира између дубоке хришћанске традиције и слободе савести. Може волети древну молитву, озбиљно изучавати Свето писмо, поштовати епископску службу и истовремено припадати заједници која живи отворено, одговорно и блиско људима.

У средишту нашег интересовања налази се **Епископално-англиканска заједница у Србији** и шира традиција независног епископалног англиканства. Ово није полемика против других хришћанских цркава. Напротив, то је позитиван позив на веру која зна своје корене, не боји се разговора и уме да буде добар сусед.

У овом тексту разликујемо **теолошке тврдње**, које излажемо као хришћанско и англиканско разумевање вере; **историјске и правне чињенице**, које поткрепљујемо изворима; и **пастирске предлоге**, који су понуђени као оријентир, а не као опис већ постојећих програма или званични канонски акт неке црквене власти. Библијске текстове углавном наводимо по библијској књизи, глави и стиху, без дословног преношења превода.

Наш полазни став је једноставан: **самосталност је вредна када помаже Цркви да верније служи Христу и ближњима; није вредна када служи само самодовољности.**

САДРЖАЈ

1. Зашто се данас поново говори о англиканском идентитету
2. Црква као народ Божји, тело Христово и заједница Духа
3. Свето писмо, Предање и разум: три димензије одговорне вере
4. Христос у средишту: вера, благодат, спасење и нада
5. Молитва која обликује живот: литургијско наслеђе
6. Крштење и Евхаристија: благодат у заједници
7. Епископска служба као чување јединства, а не власт над савешћу
8. Шта значи независна епископално-англиканска традиција
9. Јединство без једнообразности: екуменски позив
10. Србија: поштовање наслеђа и слобода религијског избора
11. Балкан као простор сусрета и помирења
12. Савремена мисија: пет знакова вере која делује
13. Здрава заједница: одговорност, безбедност и поверење
14. Шта човек може да очекује при првом сусрету
15. Шта бисмо могли да градимо заједно
16. Завршна реч: дођите да се упознамо

Додаци: питања и одговори; водич за читање Библије; речник; извори

1. ЗАШТО СЕ ДАНАС ПОНОВО ГОВОРИ О АНГЛИКАНСКОМ ИДЕНТИТЕТУ

Светско англиканство није једна једноставна установа. Оно је историјски настало из енглеске Реформације, али је временом добило многе језике, културе, националне и регионалне цркве. Данас се у њему сусрећу литургијска озбиљност, реформаторско истицање Светог писма и снажан осећај да се Јеванђеље мора живети у одређеној средини. Због тога питање „ко је англиканац" има и духовну и институционалну страну.

Током октобра 2025. године покрет GAFCON објавио је декларацију о преуређењу глобалног англиканског заједништва и о одбацивању традиционалних инструмената повезивања са Кентерберијем. У Абуџи, у марту 2026, настављено је обликовање нових структура које тај покрет назива Глобалном англиканском заједницом. То су ставови и потези тог покрета; они не значе да су све англиканске цркве прихватиле његове тврдње о представљању целокупног англиканства. [1][2][3]

Теолог Мајкл Ф. Берд запазио је да се тиме на нарочито оштар начин отвара питање односа верности вери и институционалне припадности. Његов текст је користан управо зато што уз разумевање доктринарне забринутости истиче и опасност да се хришћански идентитет одређује само према томе са ким прекидамо односе. [1]

За нас је најважнија другачија, конструктивна поука. Ако се црквене структуре мењају, хришћански позив остаје: проповедати Христа, молити се, крштавати, делити хлеб, бринути о сиромашнима, подизати децу у достојанству и тражити мир. Није мала ствар којој се заједници припада; али ниједно име не може заменити живот Јеванђеља.

Ваља одмах разјаснити и једну важну разлику. **GAFCON није исто што и независне епископалне цркве.** Он је савремени покрет унутар ширег англиканског света. Насупрот томе, Слободна протестантска епископална црква Енглеске (Free Protestant Episcopal Church of England, FPEC), са чијим наслеђем се повезује Епископално-англиканска заједница у Србији, према сопственој историјској презентацији потиче с краја XIX века. Те две историје могу да разговарају, али их не треба изједначавати. [10][11]

Из свега тога израста питање за овај наш део Европе: можемо ли неговати уверљиво хришћанско сведочење које има богословску дубину, литургијску лепоту, епископски поредак и стварну слободу да говори језиком свог народа? Наш одговор је: можемо, ако центар свега остане Христос.

2. ЦРКВА КАО НАРОД БОЖЈИ, ТЕЛО ХРИСТОВО И ЗАЈЕДНИЦА ДУХА

Пре него што говоримо о епископима, канонима и историјским центрима, потребно је да кажемо шта је Црква. У Новом завету она није представљена само као административни поредак. Апостол Павле говори о **телу Христовом** у коме различити чланови припадају једни другима (1. Коринћанима 12,12–27). У Посланици Ефесцима Црква расте тако што истину говори у љубави и што сваки њен део доприноси изграђивању целине (Ефесцима 4,11–16).

Дела апостолска описују ранохришћанску заједницу као место апостолског учења, ломљења хлеба, молитава и практичне међусобне помоћи (Дела 2,42–47). Та четири нагласка су готово програм: реч, трпеза, молитва и милосрђе. Без њих институција може имати име, али губи живот који то име треба да носи.

У англиканском наслеђу постоји и класична формулација из XIX члана Тридесет девет чланака вере: видљива Црква је заједница

верних у којој се Божја реч проповеда и свете тајне врше према Христовом установљењу. Ово одређење не пориче значај поретка; оно подсећа да поредак постоји ради богослужења и поучавања народа Божјег. [7]

Заједница се, дакле, не мери једино бројношћу, величином здања или јавним угледом. Мала парохија може бити изузетно плодоносна ако је њена вера верна, молитва искрена, а људи повезани поверењем. И обратно, велика установа мора непрестано проверавати да ли њена организациона моћ заиста помаже ближњима.

Посебно је важна реч *заједница*. Она не описује клуб истомишљеника у коме је забрањено питати, већ простор где се истина тражи са смирењем. Хришћанска зрелост не огледа се у недостатку питања, него у одговорности са којом их постављамо. У Јеванђељу сусрећемо и Петра који исповеда веру, и Тому који тражи да разуме; Христос обојици отвара пут ка дубљем односу са собом.

За Србију је ова еклисиологија нарочито драгоцена. У друштву у ком се вера често повезује са породичним и националним сећањем, потребно је поново нагласити и лични одговор: Јеванђеље нас позива не само да нешто наследимо него и да нешто живимо. Понос на хришћанско наслеђе најлепши је када се претвори у праштање, поштење, служење и солидарност.

3. СВЕТО ПИСМО, ПРЕДАЊЕ И РАЗУМ: ТРИ ДИМЕНЗИЈЕ ОДГОВОРНЕ ВЕРЕ

Англиканску теологију често објашњавају речима: Свето писмо, Предање и разум. Та три појма не треба замишљати као три једнака извора који се непрестано надмећу. Савремени приказ Англиканске заједнице наглашава да је Свето писмо темељни критеријум вере,

да Предање помаже да га читамо у заједници Цркве кроз векове, а да разум омогућава разборито тумачење и одговоре на нова питања. [4]

Свето писмо говори о Божјем делу у историји Израиља и о Исусу Христу, кога хришћанска вера исповеда као његово испуњење. Читати га одговорно значи обратити пажњу на жанр, историјски контекст, језик, поруку целине и црквено тумачење. Библијска верност није исто што и вађење једне реченице из контекста да би се њоме победило у расправи.

Предање није само скуп старих обичаја. Оно обухвата сећање и богословски рад хришћана који су пре нас молили, проповедали, расправљали и сведочили. Посебно место имају рани васељенски символи вере, изражавање вере у Тројичног Бога и богослужбени језик који Цркву подсећа да она није почела јуче. Англиканска традиција није настала из жеље да се све древно заборави, већ да се предање преиспитује у светлости Јеванђеља. [5][18]

Разум је дар, а не непријатељ побожности. Ако човек може да постави тешко питање о патњи, науци, савести или различитим тумачењима Библије, Црква не треба да га ућуткује. Задатак пастира није да сваки проблем затвори пречицом, већ да помогне у тражењу истине. Вера која не подноси питање постаје крхка; вера која прихвата проверу може постати зрелија.

У балканском контексту ова равнотежа је нарочито важна. Овде се често говори као да су традиција и савремени живот непомирљиви. Англиканско искуство нуди другачији пут: молитва може бити древна, а пастирска брига савремена; богословље може бити укорењено, а језик разумљив; црквено учење може бити озбиљно, а разговор ненаметљив.

Класични VI члан англиканских Чланака вере наглашава да Свето писмо садржи све што је неопходно за спасење. То је снажна заштита савести: Црква не сме олако претварати сопствене навике

и административна правила у услове које Бог није поставио као темељне за спасење. Ипак, тај став захтева теолошку одговорност: ни појединац не може прогласити свако лично тумачење непогрешивим. [7]

4. ХРИСТОС У СРЕДИШТУ: ВЕРА, БЛАГОДАТ, СПАСЕЊЕ И НАДА

Независност сама по себи није јеванђеље. Није то ни лепота литургије, ни историја епископске сукцесије, ни назив заједнице. У средишту хришћанске вере налази се Исус Христос: његов живот, проповед Царства Божјег, крст и васкрсење. Зато је најважније питање које свака црква мора да постави себи: да ли наше проповедање и живот људе упућују на Христа или пре свега на нас саме?

Никејско-цариградски символ вере исповеда једног Господа Исуса Христа као истинитог Бога и истинитог човека, а Духа Светога као Господа и Животворног. Та вера нас повезује са огромним делом хришћанског света и чини темељ за озбиљан екуменски разговор. [18]

Апостол Павле наглашава да спасење није награда за престиж, порекло или људско самодоказивање, него Божји дар благодати који се прима вером и доноси плодове добрих дела (Ефесцима 2,8–10). Зато слобода савести није потрошачки избор између верских брендова; она је простор у ком човек може слободно да одговори на Божји позив и преузме одговорност за живот који води.

Богословље благодати не обезвређује дела љубави. Напротив, чини их благодарним одговором на примљени дар. Јаковљева посланица опомиње да вера која не постаје дела милосрђа остаје празна (Јаков 2,14–17). Зато заједница која говори о оправдању вером треба да

буде препознатљива и по својој бризи за усамљене, старе, болесне, сиромашне и оне који траже нови почетак.

Нада коју доноси Христово васкрсење не укида бол, али је спречава да има последњу реч. Хришћанска утеха није празан оптимизам. Она је спремност да се са ожалошћенима плаче, са уморнима носи терет, са обесправљенима тражи правда, а са свима сведочи да љубав има смисао и онда када је живот тежак.

Такво хришћанство не мора да виче да би било јасно. Његов језик може бити миран, али његова истина снажна. Оно се не доказује омаловажавањем других, већ доследношћу у сопственом животу.

5. МОЛИТВА КОЈА ОБЛИКУЈЕ ЖИВОТ: ЛИТУРГИЈСКО НАСЛЕЂЕ

Англиканство има посебан дар: способност да богословље претвори у редовну, приступачну, заједничку молитву. **Књига заједничких молитава** (*Book of Common Prayer*), нарочито њено издање из 1662, дубоко је утицала на англикански богослужбени идентитет. Њена вредност није у томе да се свака реч механички понавља, већ у томе што молитва учи заједницу библијском језику покајања, благодарења, слушања и наде. [6]

У свакодневној јутарњој или вечерњој молитви човек не мора најпре да измисли сопствени духовни речник. Псалми га уче како да се радује, жали, тражи опроштај и благодари. Читање Светог писма шири видике изван тренутних осећања. Тишина оставља место за оно што не може одмах да се искаже.

Овај образац може бити драгоцен за савремену Србију. Људи живе у времену журбе, електронских обавештења, сталног поређења и психичког замора. Ритам молитве не представља бекство од света, већ дисциплину која нам помаже да му се вратимо сабранији. За

хришћанина пет минута искрене молитве може бити почетак пажљивијег и одговорнијег дана.

Независна епископално-англиканска заједница може да чува литургијски поредак, а да притом молитву приближава људима на српском језику и у културном окружењу које познају. Лепота богослужења не зависи само од музике, одежди или простора. Она зависи и од тога да ли присутни разумеју речи, да ли се нови човек осећа добродошло и да ли молитва прераста у љубав изван богослужбеног часа.

Црквена година, са временима Адвента, Божића, Великог поста, Васкрса и Педесетнице, помаже да се читава година посматра кроз Христову причу. Она дисциплинује наше памћење: подсећа нас да није све подређено тренутном расположењу, већ да живот вере има ритам припреме, радости, покајања, страдања и обнове.

У земљи снажне православне литургијске културе овај аспект англиканства може бити природан повод за поштовање, а не за супарништво. Различити богослужбени изрази могу у нама пробудити исту озбиљност пред тајном Божјег присуства.

6. КРШТЕЊЕ И ЕВХАРИСТИЈА: БЛАГОДАТ У ЗАЈЕДНИЦИ

Према класичном англиканском разумевању, **Крштење и Евхаристија** јесу два велика јеванђелска сакрамента, јер су непосредно повезани са Христовим установљењем. Поред њих, англиканска традиција познаје и друге сакраменталне обреде и свештене службе, као што су потврда, рукоположење, венчање, исповест и помазање болесних. Ту разлику не треба мешати са тврдњом да остали обреди немају духовни значај. [5][8]

Крштење је знак Божје иницијативе, уласка у живот Цркве и припадности Христу. Оно отвара питање одговорног учеништва: како човек расте у вери, како се за њега заједница моли и како је заједница спремна да му помогне да своју веру живи? О крштењу не треба говорити само као о породичном обичају или административној формалности.

Евхаристија, односно Вечера Господња, сабира вернике око благодарења за Христа и његову жртву. У Првој посланици Коринћанима апостол Павле изричито повезује учешће за трпезом са бригом да се сиромашни не понижавају (1. Коринћанима 11,17–34). Зато је евхаристијска побожност неодвојива од социјалне одговорности: не може се славити заједништво за олтаром, а презирати човек за трпезом живота.

Поједине англиканске струје различито објашњавају начин Христовог присуства у Евхаристији. Ипак, заједнички нагласак остаје да је реч о озбиљном, светом чину црквеног заједништва, а не само о приватном симболу. Добра пастирска пракса зато подразумева јасно објашњење шта Црква верује, ко може приступити Причешћу и како се човек за њега припрема; конкретну дисциплину одређује надлежна заједница.

У томе независност треба да послужи јасноћи и савести, никада произвољности. Богослужбени поредак има сврху да чува достојанство сакраменатa, али и да новом човеку помогне да не остане странац који не разуме шта се догађа.

7. ЕПИСКОПСКА СЛУЖБА КАО ЧУВАЊЕ ЈЕДИНСТВА, А НЕ ВЛАСТ НАД САВЕШЋУ

Реч „епископ” означава надзорника, односно онога коме је поверена пастирска одговорност. У Новом завету старешинство и духовно руковођење нису приказани као дозвола за господарење:

прва Петрова посланица позива пастире да стадо чувају добровољно, без себичне користи и без наметљиве силе (1. Петрова 5,1–4). Исус својим ученицима показује да је величина у служењу (Марко 10,42–45).

Историјски епископат припада четирима елементима Чикашко-ламбетског квадрилатерала, у којем је наглашено и да се његов начин управљања може прилагођавати потребама различитих народа. Према томе, епископски поредак и локална култура нису противници. [5]

Зашто је епископат важан? Зато што наглашава да локална црква није самодовољна. Епископска служба треба да подстиче континуитет поучавања, молитвено јединство, проверљиво рукоположење и везу са другим хришћанским заједницама. Али епископ не може заменити Христа, нити може лично власништво над верницима назвати духовном бригом.

У расправама о апостолском прејемству потребна је прецизност. Различите цркве не признају на исти начин валидност туђих рукоположења. Епископално-англиканска заједница и FPEC о свом континуитету говоре у оквиру сопственог црквеног разумевања; то није исто што и универзално признање од свих англиканских, православних или римокатоличких јурисдикција. Историјски спискови рукоположења могу бити важна грађа, али сами по себи не замењују испитивање учења, канонског поретка и одговорности. [11][12]

Свети Иринеј Лионски, један од раних хришћанских писаца, повезивао је апостолски континуитет са јавним чувањем примљене вере, а не са тајним знањем доступним само одабранима. Тај нагласак остаје важан: наследство није привилегија да неко буде изнад питања, већ обавеза да јавно и верно служи предатој истини.

Савремена епископална заједница треба зато да има јасно уређене надлежности, место за глас лаика, уређен поступак решавања

спорова, финансијску прегледност и начин да се изнесу примедбе на рад свештених лица. Апостолски карактер Цркве не исказује се само историјским низом имена већ и данашњом верношћу апостолском сведочењу.

8. ШТА ЗНАЧИ НЕЗАВИСНА ЕПИСКОПАЛНО-АНГЛИКАНСКА ТРАДИЦИЈА

У јавним разговорима речи „независна”, „несврстана” и „неденоминацијска” понекад се користе као да значе исто. Међутим, **независна епископална црква није нужно црква без деноминацијског идентитета**. Она може имати историјску традицију, исповедање вере, епископски поредак, литургијске књиге и међународне односе, а да ипак није под управном влашћу Кентерберија нити део формалних структура Англиканске заједнице.

Према јавном представљању Епископално-англиканске заједнице у Србији, њен идентитет произлази из три речи: епископална — јер негује епископско уређење; англиканска — јер припада том богословском и богослужбеном наслеђу; заједница — јер у средиште ставља живе односе верних. Иста страница изричито наглашава да заједница није формални део Англиканске заједнице у заједништву са Кентерберијем, већ да има везе са Слободном протестантском епископалном црквом Енглеске, односно њеним међународним заједништвом. [10]

Локална историјска презентација наводи корене ЕРЕС у позном XIX веку, а њено организационо формирање 1897. године. То је **самоопис заједнице** који је користан за разумевање њеног идентитета; историјске појединости о континуитету и прејемству треба, када је реч о академском или канонском доказивању,

додатно проучавати на основу изворних архива и документације. [11]

Овакво раздвајање је знак озбиљности, а не слабости. Заједница не мора да тврди да је једини прави представник англиканства да би смело и радосно сведочила своју веру. Она може јасно да каже: чувамо англиканско богословље, молитву и епископски поредак у облику самосталне црквене припадности.

Самосталност носи три лепе могућности. Прво, **блискост**: одлуке о пастирској бризи могу се доносити са већим разумевањем локалних људи. Друго, **одговорност**: нема оправдања да се сваки проблем пребацује на неки далеки центар. Треће, **мисијску слободу**: хришћанска вера може се изражавати на српском језику, са разумевањем регионалних потреба, без претварања англиканства у копију енглеских друштвених навика.

Самосталност, међутим, захтева и зрелост. Она није право да се правила мењају по вољи једне личности. Баш зато што заједница нема ослонац у великим административним системима, њени односи, одлуке, финансије и одговорност морају бити нарочито јасни.

9. ЈЕДИНСТВО БЕЗ ЈЕДНООБРАЗНОСТИ: ЕКУМЕНСКИ ПОЗИВ

У молитви уочи страдања Исус се моли за јединство својих ученика (Јован 17,20–23). Ово јединство није пука организациона истоветност, нити се своди на једну канцеларију, једну културу или један богослужбени стил. Оно је духовни и етички позив да хришћани једни у другима препознају људе којима је Христос важан.

Англикански Чикашко-ламбетски квадрилатерал из 1888. године настао је управо као основ за разговор о видљивом јединству хришћана. Његове четири тачке — Свето писмо, два древна символа вере, Крштење и Евхаристија, историјски епископат — нису биле замишљене само као граница идентитета, већ и као позив на сусрет. [5]

На Балкану, где различите верске припадности носе дубока историјска сећања, екуменска учтивост није споредна ствар. Потребно нам је више од формуле „поштујемо друге". Потребни су нам узајамно познавање, пажљив језик, поштење о стварним теолошким разликама и спремност на сарадњу тамо где савест дозвољава.

Позитиван став према сопственој традицији не захтева одбацивање православних, римокатолика, протестаната других традиција или људи који нису верници. Можемо искрено веровати да епископално-англиканска духовност има посебан дар и истовремено признати да су други хришћани сачували драгоцене облике молитве, службе и сведочења.

Ту је и важна разлика између **екуменског дијалога** и **прећуткивања неслагања**. Добар дијалог не захтева да се сви сложе о Евхаристији, црквеном ауторитету или другим спорним питањима. Он захтева да људи говоре истинито, без карикирања туђих ставова, и да никада не користе људску рањивост за притисак.

Бердова поука о опасности „идентитета кроз одвајање" зато може постати позитиван принцип: не градимо заједницу тако што ћемо стално доказивати против кога смо; градимо је тако што ћемо показати за шта живимо. [1]

10. СРБИЈА: ПОШТОВАЊЕ НАСЛЕЂА И СЛОБОДА РЕЛИГИЈСКОГ ИЗБОРА

Србија има снажно православно културно и духовно наслеђе и дугу историју других хришћанских и нехришћанских верских заједница. Та чињеница не мора да буде препрека за појаву и развој мањих црквених заједница. Напротив, зрело друштво може истовремено поштовати историјски допринос већинске традиције и штитити слободу сваког човека.

Члан 43 Устава Републике Србије гарантује слободу мисли, савести и вероисповести, укључујући право човека да своје уверење задржи или промени, као и право на приватно и јавно исповедање вере. Члан 44 утврђује да су цркве и верске заједнице равноправне и одвојене од државе, уз слободу да уређују своју унутрашњу организацију у складу са законом. [13]

Закон о црквама и верским заједницама уређује више питања: слободу исповедања вере, заштиту од дискриминације, аутономију верских заједница, препознавање традиционалних и других верских организација, као и поступке регистрације. Нормативно разликовање категорија цркава не значи да се духовна вредност појединца или заједнице може проценити само по административној ознаци. Питања правног статуса и регистрације конкретне заједнице проверавају се у надлежном регистру, а не претпостављају се на основу црквеног назива. [14]

Осим домаћег права, члан 9 Европске конвенције о људским правима штити слободу мисли, савести и вероисповести, укључујући право да се вера исповеда појединачно или у заједници. Та слобода подразумева и одговорност према слободама других. [15]

За независну епископално-англиканску заједницу ове одредбе нису средство за расправу са другим црквама, већ оквир достојанственог живота. Свако треба да може да посети богослужење, постави питање, затражи молитву или одлучи да не приступи некој заједници — без принуде и понижавања.

У српском језику реч „традиционално" често звучи као синоним за „истинито", а реч „ново" као синоним за „сумњиво". Добро је, међутим, раздвојити појмове: историјска дубина једне цркве заслужује поштовање, али историјска младост неке локалне заједнице сама по себи не говори ништа коначно о њеној побожности, уређености или моралном карактеру. Све треба процењивати по истим озбиљним мерилима.

Овде треба бити и правно прецизан: **англиканска традиција присутна је у Србији кроз различите облике**, укључујући службе цркава које припадају Англиканској заједници. Званични именик Англиканске заједнице за Србију помиње Дијецезу у Европи. То није исто правно или канонско тело као самостална Епископално-англиканска заједница у Србији. [16][10]

11. БАЛКАН КАО ПРОСТОР СУСРЕТА И ПОМИРЕЊА

Балкан није једна култура нити једно верско искуство. У њему се сусрећу православни, римокатолици, протестанти, муслимани, Јевреји, људи различитих веровања и они који не припадају верским заједницама. Због тога је овом простору потребан облик хришћанског сведочења који не поистовећује Јеванђеље са националним надметањем.

Апостол Павле у Посланици Галатима истиче да јединство у Христу релативизује поделе које су људи склони да претварају у непремостиве границе (Галатима 3,28). То не значи укидање језика,

народа или културних разлика. Значи да ниједна од њих не сме бити оправдање за нечије понижавање пред Богом.

Хришћанска заједница у Србији може бити укорењена у српском језику и друштву, а да у исто време буде отворена према суседима из региона. Истински локална црква не мора бити национално искључива. Она може неговати молитву на матерњем језику, а препознати лепоту туђег језика; може поштовати локалне обичаје, а бити спремна да учи од других.

Исто важи за однос према болном историјском наслеђу. Нема правог помирења без истине, а нема дубоке истине без способности да се чује патња другога. Због тога хришћани могу допринети култури јавног разговора у којој се људи не понижавају због свог порекла или вере и у којој се неслагање не претвара у непријатељство.

За малу епископалну заједницу ово није мегаломански програм, већ врло конкретан начин живота: пристојност у разговору, молитва за мир, помоћ комшији, култура ненасиља, солидарност са расељенима и брига за оне који су изван наших уобичајених кругова. На тај начин једна скромна заједница може имати значај далеко већи од свог броја чланова.

12. САВРЕМЕНА МИСИЈА: ПЕТ ЗНАКОВА ВЕРЕ КОЈА ДЕЛУЈЕ

Англиканска заједница развила је оквир познат као **Пет обележја мисије**. Они обухватају проповедање добре вести, поучавање и неговање ученика, одговор на људске потребе кроз служење, преображавање неправедних структура и бригу о створеном свету. Овај оквир је користан и независним заједницама као теолошки подстицај, без тврдње да оне институционално припадају његовом издавачу. [9]

Први знак је сведочење. Заједница треба јасно, разумљиво и ненаметљиво да говори о Христу. Добро сведочење не ствара притисак, нити људе своди на број потенцијалних чланова. Оно нуди истину, наду и могућност слободног одговора.

Други знак је поучавање. Многи људи познају црквене обичаје, а желе да боље разумеју Библију, историју вере, разлике међу хришћанским традицијама и смисао богослужења. За њих су драгоцени разговори, приступачне књижице, предавања и мале групе за читање Светог писма.

Трећи знак је милосрђе. Људске потребе нису апстракција: самоћа старијих, притисци на породицу, умор радника, сиромаштво, болест и осећај безизлазности. Црква која се моли за свет треба да буде спремна да, у складу са својим могућностима, део тог света конкретно помогне.

Четврти знак је праведност и мир. Хришћанска љубав не задржава се на приватној доброти. Она захтева да пажљиво препознамо где су људи понижени, искључени или изложени насиљу. Задатак верника није да сваки друштвени спор претвори у политичку кампању, већ да брани достојанство човека и помогне изградњи праведнијих односа.

Пети знак је брига о творевини. Чист ваздух, вода, земљиште, одржив живот и одговорна потрошња нису теме које су изван вере. Ако свет примамо као Божји дар, онда је и старање о њему део захвалности.

Ови знаци чине веома добар програм за Србију и регион: без буке, без претераних обећања и са многим малим делима која се могу проверити. Заједница која би их озбиљно усвојила не би морала да објашњава само зашто постоји; људи би могли да виде чему служи.

13. ЗДРАВА ЗАЈЕДНИЦА: ОДГОВОРНОСТ, БЕЗБЕДНОСТ И ПОВЕРЕЊЕ

Добродошлица није само леп поздрав на вратима. Она је обећање да ће човеково достојанство бити поштовано и када постави тешко питање, не слаже се, пријави проблем или одлучи да не постане члан. Управо зато позитивна слика независне цркве мора бити праћена врло озбиљном етиком одговорности.

Англиканска комисија за безбедну цркву истиче потребу за заштитом деце, младих и рањивих одраслих, превенцијом злоупотреба, јасним поступцима пријављивања и одговорним одговором на пријаве. Иако смернице настају у оквиру формалне Англиканске заједнице, оне могу бити користан узор свакој хришћанској организацији која жели да створи безбедно окружење. [17]

То се може превести у јасна правила. Однос пастира и верника не сме бити заснован на страху, финансијској зависности или непримереној интимности. Поверљивост разговора треба поштовати у границама закона и безбедности. Потребне су процедуре за заштиту малолетника, за пријављивање недозвољеног понашања и за независно разматрање притужби. Ако постоји сумња на кривично дело или опасност по дете, не сме се све свести на интерну црквену дисциплину: поступа се и према важећим обавезама пред државним органима.

Такође је неопходно разликовати **духовно праћење** од **психотерапије или медицинског лечења**. Пастир може да слуша, моли се и помогне човеку да потражи подршку, али не треба да се представља као стручњак за оно за шта није оспособљен. Одговорна Црква сарађује са стручним службама када је то потребно.

Важна је и финансијска транспарентност. Прилози су добровољни; вера се не сме мерити количином новца. Добро је да заједница

јасно уређује ко управља средствима, ко одобрава трошкове и коме се полажу рачуни. Ове мере нису израз сумње у сваког свештеника, него начин да се поверење чува за дуго време.

Заједница која живи са малим ресурсима може ова правила усвојити постепено, али не може оправдати њихово одсуство речју „мали смо”. Љубав захтева структуру која штити људе. Епископски ауторитет је достојан поверења онда када је одговоран, проверљив и у служби најслабијих.

14. ШТА ЧОВЕК МОЖЕ ДА ОЧЕКУЈЕ ПРИ ПРВОМ СУСРЕТУ

Можда читалац нема никакво претходно искуство са англиканским богослужењем. Можда је крштен у другој цркви. Можда одавно није улазио у храм. Можда је радознао, али није спреман за било какву одлуку. Управо за таквог човека важно је изговорити: **добродошли сте да се распитате, упознате нас и разговарате**.

Први корак може бити једноставно јављање преко званичне контакт-странице Епископално-англиканске заједнице у Србији. Тамо се могу проверити важећи подаци о контактима, богослужењима или сусретима. Не треба претпостављати да сваки локални састанак има исти распоред или да је свака служба доступна без претходног договора. [10][19]

На самом сусрету нико не би требало да се осећа као да полаже испит. Разговор може почети питањем о Књизи заједничких молитава, о богослужењу, о Крштењу, о разлици између англиканских и православних пракси или о томе како се уопште започиње молитвени живот. Одговор не мора увек бити тренутан; важно је да буде савестан и добронамеран.

Треба очувати и слободу особе која остаје у својој цркви. Посета, питање или молба за молитву не значе аутоматско ступање у чланство. За евентуални пријем у пуноправни живот конкретне заједнице, укључујући сакраменталну праксу, потребан је одговорни разговор са надлежним свештеником и поштовање стварних правила заједнице.

Посебно је важно да се не подстиче верско супарништво унутар породица. Искрен пут вере не добија на снази тако што човек омаловажава традицију својих родитеља или ближњих. Он добија на снази кад расте у истини, доброти и способности за разговор.

Најбољи позив зато није „напустите све и прећите код нас”, него: **ако желите да упознате англиканску духовност у њеном самосталном епископалном облику, наша врата за разговор су отворена**.

15. ШТА БИСМО МОГЛИ ДА ГРАДИМО ЗАЈЕДНО

Једна мала заједница не мора да обећа грандиозан програм да би имала снажну визију. Довољно је да постави реалне, мерљиве и пастирски смислене приоритете. Следећи предлози нису опис постојећих активности, већ могући оквир за будући рад у Србији и, где буде прилике, у региону.

Прво, школа основа англиканске вере. У шест или осам сусрета могу се обрадити Свето писмо, Никејски символ вере, англиканско молитвено предање, сакраменти, епископска служба, хришћанска етика и питање хришћанског јединства. Полазници треба да буду слободни да постављају питања и без обавезе приступања заједници.

Друго, отворена молитва и духовни разговор. Једном месечно могла би се организовати прилика за упознавање, читање Псалама и разговор о свакодневним животним дилемама. Важно је да тај догађај не буде замишљен као притисак на присутне већ као простор гостопримства.

Треће, мала дела солидарности. Уместо великих обећања, могу се препознати конкретне потребе у суседству: посета усамљеном човеку, прикупљање књига за децу, помоћ локалној хуманитарној иницијативи или сарадња са већ постојећим организацијама. За сваку активност неопходна је транспарентност.

Четврто, доступни материјали на српском језику. Кратки уводи у англиканство, објашњења богослужења, речник појмова и библијски водичи могу помоћи људима да без посредника стекну основно разумевање вере. Језик мора бити природан, правописно исправан и ослобођен непотребне стручне затворености.

Пето, простор за међухришћански сусрет. Тамо где постоји обострана спремност, корисни су разговори о заједничком хришћанском наслеђу и о областима практичне сарадње. Истински екуменизам започиње тиме што другога не претварамо у карикатуру.

Шесто, правила одговорности пре раста. Већ у почетним фазама потребно је јавно објаснити ко води заједницу, ко одлучује, како се поступа са прилозима и на који начин се пријављују недозвољена понашања. Та одговорност је најбоља припрема за будућност.

Таква визија повезује духовну озбиљност са скромношћу. Њена мера није колико је људи успело да чује наше име, већ колико је људи кроз наш рад добило истиниту реч, добру молитву, достојанствен однос и практичну помоћ.

16. ЗАВРШНА РЕЧ: ДОЂИТЕ ДА СЕ УПОЗНАМО

Цркви данас није потребно мање истине, него више истине изговорене у љубави. Није јој потребно мање предања, него више разумевања због чега се предање чува. Није јој потребно мање поретка, него поредак који ће јасно показивати да је служба важнија од власти.

Епископално-англиканска традиција у свом независном облику нуди управо једну такву могућност. Она повезује библијску веру, богослужбено наслеђе, епископску структуру и слободу да се заједница обликује према стварним потребама људи. Њена вредност није у обећању савршенства. Ниједна земаљска заједница није савршена. Њена вредност је у позиву да будемо верни, отворени и одговорни.

На Балкану нам је потребно више сусрета него етикета, више мира него верских такмичења, више добрих дела него гласних самоописивања. У Србији нам је потребно да човек који поставља питање о Богу не наиђе на подсмех, да онај који носи терет не остане сам и да онај који долази први пут не осети да су врата намењена само упућенима.

Ако вас занимају англиканска теологија и молитва, ако желите да упознате самосталну епископалну заједницу, ако вам је потребан духовни разговор или једноставно желите да поставите питање — јавите се. Упознавање не обавезује на чланство и није условљено напуштањем друге цркве.

Не обећавамо живот без питања. Нудимо позив на пут на којем се питања постављају пред Богом, у молитви и уз поштовање човека.

Нека ова књижица буде мали знак те отворености: сведочанство да древна хришћанска вера и савремено гостопримство могу припадати једно другом.

Добро дошли на разговор, молитву и упознавање.

КОНТАКТ И ИНФОРМАЦИЈЕ

Епископално-англиканска заједница у Србији: anglican.rs

Контакт-страница: anglican.rs/контакт

За актуелан распоред богослужења, договор о сусрету и питања о приступању заједници потребно је обратити се непосредно преко званичних канала.

ДОДАТАК А · ЧЕСТА ПИТАЊА И КРАТКИ ОДГОВОРИ

Да ли је „независна англиканска” исто што и „неденоминацијска”?

Не нужно. Независна англиканска црква може имати јасно одређену традицију, епископски поредак и литургијске обрасце; независност означава одређени институционални положај, а не одсуство богословског идентитета.

Да ли је Епископално-англиканска заједница у Србији део Англиканске заједнице под Кентерберијем?

Према њеној јавној презентацији — није. Она свој идентитет везује за независно англиканско и епископално наслеђе и за Слободну протестантску епископалну цркву Енглеске – светско заједништво. [10]

Да ли је ова заједница исто што и GAFCON?

Не. GAFCON је засебан савремени покрет и структура у ширем англиканском свету. Независна традиција FPEC има сопствену историју и не сме се аутоматски поистовећивати са GAFCON-ом. [2] [3][11]

Зашто се користи назив „епископална”?

Због епископског облика црквеног поретка. Епископска служба се разуме као служба старања, очувања учења и јединства, уз одговорност пред Богом и заједницом.

Шта ако сам крштен у другој хришћанској цркви?

То је питање које се разматра са надлежним свештеником, уз поштовање конкретних правила заједнице. Посета и духовни разговор сами по себи не подразумевају промену црквене припадности.

Да ли могу само да дођем и постављам питања?

Да — позив ове књижице управо је упознавање без притиска. За место и термин сусрета најбоље је претходно проверити званичну контакт-страницу.

Да ли независност значи да нико никоме не полаже рачуне?

Не. Здрава самосталност захтева јасну одговорност свештенства и лаика, одговорне финансије и заштиту рањивих.

Да ли се овим позивом омаловажавају друге цркве?

Не. Поштовање других заједница и слобода савести представљају део смисла овог текста. Своју традицију можемо волети без потцењивања других.

ДОДАТАК Б · ШЕСТ НЕДЕЉА УПОЗНАВАЊА ЈЕВАНЂЕЉА

Прва недеља — Христов позив. Читање: Марко 1,14–20; Лука 4,16–21. Разговор: Шта значи да је добра вест упућена и обичном човеку?

Друга недеља — Заједница. Читање: Дела 2,42–47; 1. Коринћанима 12,12–27. Разговор: Коју врсту заједништва заиста тражимо?

Трећа недеља — Благодат и дела. Читање: Ефесцима 2,1–10; Јаков 2,14–18. Разговор: Како се Божји дар претвара у видљиву љубав?

Четврта недеља — Молитва. Читање: Псалам 23; Матеј 6,5–13. Разговор: Шта нам значи редовна, једноставна молитва?

Пета недеља — Служење и одговорност. Читање: Марко 10,42–45; 1. Петрова 5,1–4. Разговор: Како изгледа ауторитет који не понижава?

Шеста недеља — Јединство и мисија. Читање: Јован 17,20–23; Матеј 28,16–20; Римљанима 14,19. Разговор: Како сведочити своју веру и неговати мир?

За сваку недељу довољно је двадесетак минута читања, тишине и разговора. Овај распоред је предлог за лично или групно разматрање, а не прописана литургијска обавеза.

ДОДАТАК В · МАЛИ РЕЧНИК

Англиканство — хришћанска традиција настала у контексту енглеске Реформације, са различитим савременим црквеним облицима и богословским нагласцима.

Англиканска заједница (Anglican Communion) — међународно заједништво аутономних англиканских цркава повезаних са историјским инструментима заједништва, међу којима је Кентербери.

Епископат — поредак духовног надзора и пастирске одговорности у ком епископи имају посебну службу у Цркви.

Апостолско прејемство — разумевање историјског континуитета црквене службе кроз рукоположења и чување апостолског учења; различите цркве различито процењују његову ваљаност и значење.

Евхаристија — благодарствено богослужење Вечере Господње, средишње у заједничкој молитви многих хришћанских традиција.

Литургија — уређени јавни облик богослужења заједнице.

Независна јурисдикција — црквена организација која није административно подређена одређеном спољном црквеном центру; њен конкретан канонски статус одређује се посебно.

Екуменизам — настојање хришћана различитих традиција да разговарају, сарађују и траже јединство у истини и љубави.

Симбол вере — сажет и свечан исказ основних хришћанских веровања, нарочито Апостолски и Никејско-цариградски симбол.

Слобода савести — слобода личности да своја верска уверења формира, задржи, промени и исповеда без принуде, у границама закона који штити слободе свих.

ИЗВОРИ И НАПОМЕНЕ

Бројеви у угластим заградама у основном тексту воде до следећих извора. Наводи су намерно раздвојени на званичне документе, теолошке приказе, самоопис локалне заједнице и правне изворе. Стање јавних података проверено је у октобру 2026. године.

[1] Michael F. Bird, „The Anglican Schism: A Brief Guide to What Just Happened and What It Means", 20. октобар 2025. michaelfbird.substack.com

[2] GAFCON, „The Future Has Arrived", 16. октобар 2025. gafcon.org

[3] GAFCON, „The Abuja Affirmation", 7. март 2026. gafcon.org

[4] Anglican Communion Office, „The Role of Scripture, Tradition & Reason". anglicancommunion.org

[5] Anglican Communion Office, „The Chicago-Lambeth Quadrilateral" (1886/1888). anglicancommunion.org

[6] The Church of England, „The Book of Common Prayer" (издање 1662). churchofengland.org

[7] The Church of England, „Articles of Religion", нарочито чланови VI, XIX, XX и XXXVI. churchofengland.org

[8] Anglican Communion Office, „The Sacraments: Signs of God's Grace". anglicancommunion.org

[9] Anglican Communion Office, „The Five Marks of Mission". anglicancommunion.org

[10] Епископално-англиканска заједница у Србији, „О нама", са описом идентитета и односа према Англиканској заједници и FPEC. anglican.rs

[11] Епископално-англиканска заједница у Србији, „Слободна протестантска епископална црква Енглеске — светско заједништво", самоопис историјата. anglican.rs

[12] Епископално-англиканска заједница у Србији, „Теолошки идентитет и позиционирање Free Protestant Episcopal Church (FPEC)", 24. октобар 2025. anglican.rs

[13] Устав Републике Србије, чланови 43 и 44, текст објављен на сајту Уставног суда. ustavni.sud.rs

[14] Закон о црквама и верским заједницама Републике Србије, „Службени гласник РС”, бр. 36/2006 и 80/2026, нарочито чланови 1–10 и 17–21. paragraf.rs

[15] Савет Европе, Европска конвенција о људским правима, члан 9 — слобода мисли, савести и вероисповести. coe.int

[16] Anglican Communion Office, званични именик за Србију, „Country: Serbia” (Дијецеза у Европи). anglicancommunion.org

[17] Anglican Communion Office, „Safe Church Guidelines”, 2023, и „Safe Church Commission”. anglicancommunion.org ; anglicancommunion.org

[18] Anglican Communion Office, „The Creeds: Our Statement of Faith”. anglicancommunion.org

[19] Епископално-англиканска заједница у Србији, „Контакт”. anglican.rs

[20] Иринеј Лионски, „Против јереси”, књига III, поглавље 3 (енглески превод изворног текста). newadvent.org

НАПОМЕНА О НАМЕНИ ИЗДАЊА

Ово је ауторска, информативно-пастирска књижица заснована на јавно доступним изворима. Не замењује званична вероисповедна документа, статуте, канонске акте, савет надлежног свештеника или правну проверу статуса црквене организације. Сви пастирски предлози у тексту изнети су као могућности, а не као потврда да се одређени програм већ спроводи.